

YKSINKERTAISTETTUA JA TIIVISTETTYÄ

Arkkitehtiutiset 17/1985

Jotkut ovat väittäneet, että arkkitehtuuriin kohdistamani kritiikki on pelkästään repivää. Väite ei pidä paikkaansa. Rakentaminen on välttämätöntä. On myös pyrittävä suorittamaan tämä tärkeä, suuria uhrauksia vaativa tehtävä mahdollisimman hyvin. Näin pitkälle olemme kaikki yhtä mieltä. Mutta päinvastoin kuin ammattikuntamme viralliset ideologit, minä korostan, että se mitä hyvällä rakentamisella tarkoitetaan, on avoin ja kiistanalainen asia.

Hyvä rakentaminen ei ole salatiede, josta päätetään arkkitehtien "parhaimmiston" suljetussa piirissä. Se ei ole myöskään se itsestään selvä totuus, jota *Arkkitehti*-lehti julistaa kuin muessin minareetistaan. Rakentaminen palvelee kauas ulkopuolelleen ulottuvia ja moninaisia elämänsuunnitelmia, joita voidaan arvioida rakentamisen sisältä vain hyvin rajoitetusti. Kun ideologimme valittavat, että nykyaikainen ihminen laiminlyö arkkitehtuurin omaksi vahingokseen, minä puolestani totean, ettei idealistinen arkkitehtuuriteoria ota lainkaan huomioon omilla aivoillaan ajattelevien ja omia tunteitaan tuntevien ihmisyksilöiden olemassaoloa.

En ole populistisi. En kehota ketään tinkimään ammatillisesta vastuuntunnostaan. Mutta olen sitä mieltä, että meidän tulisi suhtautua muihin ihmisiin tasavertaisina keskustelukumppaneina. Kukaan ulkopuolinen ei enää suhtaudu vakavasti väitteeseen, että meillä on hallussamme Ikuinen Mittatikku, jolla rakentamisen asioita on aina ennen mitattu ja jolla niitä on siksi vastedeskin mitattava. Intämällä menetämme ne vähäisetkin luottamuksen rippeet, jotka vielä ovat jäljellä.

Arkkitehtikunnan piirissä on muodostunut kollegiaaliseksi tavaksi niellä mitä tahansa puppua, kunhan se vain jollakin tavalla tukee arkkitehtuurin Ikuisesti Hyvää Asiaa (ja pönkittää arkkitehtien ammatillista asemaa). Vastaavasti torjumme moraalisen närkästyksen vallassa kaiken arkkitehtuuriin kohdistuvan arvostelun rakentamisen "henkisten arvojen" aliarvioimisena.

Ikuisesti Hyvää Asiaa luulisi olevan ilo puolustaa. Tällaisesta maailmanjärjestyksen perusperiaatteesta täytyy voida johtaa lukematon määrä vakuuttavia argumentteja, jotka osoittavat arvostelun asiattomuuden. Kun olen viime aikoina esittänyt arkkitehtuurille joitakin vaatimattomia haasteita, sitä on yllättäen puolustettu pelkästään osoittamalla minun moraalinen vajavaisuuteni. Minun on yhä uudestaan todettu olevan oman pesän likaaja ja halpamainen hyvän asian vahingoittaja. Minussa on vikoja paljonkin, mutta valitettavasti niiden paljastaminen ei yhtään auta arkkitehtuuria sen pinteessä.

Odotan sitä päivää, jolloin ammattikuntamme viralliset ideologit uskaltautuvat avoimeen keskusteluun. Silloin ei enää pelkästään pohdita, mikä on hyvä asia arkkitehtuuri on ja miten sitä parhaiten edistetään. Silloin kysytään myös: onko arkkitehtuuri ylipäättään hyvä asia? Tuloksiin johtava keskustelu hyvästä rakentamisesta lähtee käyntiin vasta, kun me arkkitehdit myönnämme yhden asian: on mahdollista, ettei arkkitehtuuri lainkaan auta ihmisiä asumaan paremmin. Lukkiutuneet käsityksemme arkkitehtuurista ja sen sokea palvonta saattavat päinvastoin olla ihmisläheisen rakentamisen pahin riippakivi.

Tarkastelkaamme lyhykäisestään rakentamisen historiaa. Alussa, kun ihmiset olivat vielä viattomia, he rakensivat mieleisiään taloja. He eivät tieneet rakennusten muodoissa piilevästä kiusaajasta. Mutta sitten rakentamiselle kehittyi teoreettinen ylärakenne. Ulkonäöstä tuli moraalinen ongelma. Rakentamisen ja arkkitehtuurin välille repesi syvä kuilu, kun suuri osa rakennuksis-

ta osoittautui "epärehellisiksi". Suomalainen tilanne ei ole vielä äärimmäisen hälyttävä, mutta täälläkin uhkaa kahtiajako, joka esimerkiksi Itävalassa ja Italiassa on jo melkein peruuttamattoman tuntuinen: toisella ääriäidalla on "taloudellisten" rakentajien (rutinoituneiden konsulttien, alistettujen arkkitehtien ja ahnaiden keinottelijoiden) sekalainen joukko, toisella "parhaimmisto", salaseura, jonka jäsenet eivät enää rakenna muuta kuin kaistapäisiä teorioita talojen ulkonäössä piilevästä universaalisesta moraalilaista.

Jos arkkitehtuurin on vastoin odotuksiani pakko olla sitä, mitä nämä (meidänkin ammattikuntamme jo melkein kanonisoimat) tietäjät ilmoittavat sen olevan, niin että rakentamisen ja arkkitehtuurin välinen kuilu yhä kasvaa, minä en puolestani näe muuta mahdollisuutta kuin ryhtyä irrottautumaan. Jos on valittava rakentamisen ja arkkitehtuurin välillä, valitsen rakentamisen. Suunnittelijan työ on ihmisten palvelemista eikä arkkitehtuurin palvontaa. Rehellisyys on ihmisten eikä esineiden ominaisuus. Vain täydellisesti hybriksen valtaan joutunut voi olla sitä mieltä, että tämä valinta merkitsee riman alentamista ja ihanteista luopumista. **Timo Penttilä**

Tapiola

Tapiolan keskustan laajennusta suunnittelemassa 1970-luvulla. Planning the extension to Tapiola Centre in the 1970s. Pekka Rautimo, Sakari Töllerö, Timo Penttilä, Tapio Heijari, Heikki Saarela, Eeva Kaunistmaa, Kari Lind, Timo Avela.

SIMPLIFIED AND CONCISE

Arkkitehtiutiset 17/1985

Some people have claimed that my critique of architecture is merely destructive. The claim is not true. Building is essential. One must also strive to carry out this important task – a task that requires sacrifices – as well as possible. So far, we are all of the same opinion. But unlike the official ideologists of our profession, I emphasize that what is meant by good building is an open and debatable issue.

Good building is not a secret science decided upon in the closed circle of "elite" architects. It is also not the obvious truth that the *Finnish Architectural Review* proclaims, like the muezzin from his minaret. Building serves complex plans for life which reach far beyond itself, and which can be assessed from within building only to a limited extent. When our ideologists complain that modern man neglects architecture to his own detriment, I on the other hand claim that idealistic architectural theory does not at all take into consideration the existence of human individuals that use their own brain for thinking and have their own feelings.

I am no populist. I do not urge anyone to compromise on professional responsibilities. But I am of the opinion that we should look upon other people as equals in any

discussion. No outsider can take seriously any longer the claim that we have in our possession an Eternal Measuring Stick with which building-related issues have always been measured and with which, therefore, they must also be measured in the future. By such an insistence we lose the small shreds of trust that still remain.

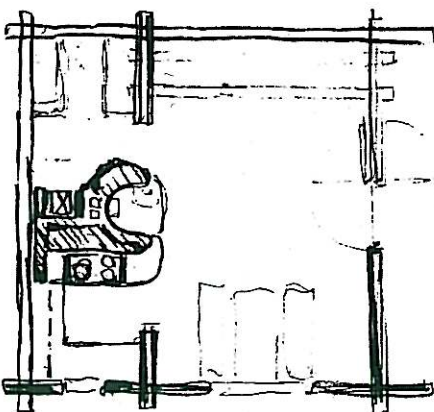
Within the professional architectural body it has become a collegial habit of swallowing any rubbish as long as it in some way supports the Eternally Good Cause of architecture (and props up the professional status of architects). Correspondingly, we avert in the name of moral indignation all critique aimed at architecture as the underestimation of "spiritual values" in building.

One would imagine that it is a joy to defend an Eternally Good Cause. It must be possible to deduce an innumerable amount of convincing arguments from such a fundamental principle of the world order that show the inappropriateness of the critique. When I have in recent times presented some modest challenges to architecture, it has surprisingly been defended merely by pointing out my moral shortcomings. Over and over again people have stated that I am dirtying my own nest and I am a despicable person harming a good cause. I have plenty of faults, but unfortunately revealing them does not at all help architecture out of its troubles.

I await the day when the official ideologists of our profession dare to engage in an open discussion. Then we will no longer merely ponder on what kind of a good cause architecture is and how it is best promoted. Then we will also ask: Is architecture a good thing at all? A discussion about good building that leads to results will only begin when we architects admit one thing: it is possible that architecture does not at all help people to live better. Our deadlocked notions about architecture and the blind adoration of it might on the contrary be the worst burden of humane building.

Let us briefly look at the history of building. In the beginning, when humans were still innocent, they built houses to their own liking. They were not aware of the tormentor hiding in the forms of building. But then a theoretical upper structure developed for building. Appearance became a moral problem. A deep chasm opened between building and architecture, when a large part of buildings turned out to be 'dishonest'. The Finnish situation is not yet extremely alarming, but here too there is a threat of a split which in Austria and Italy already seems almost irreversible: at one extreme is the motley band of 'economic' builders (experienced consultants, subjugated architects and greedy speculators), and at the other extreme is the 'elite', a secret society, the membership of which no longer construct anything but cracked up theories of the universal moral laws that hide in the appearance of buildings.

If architecture must, against my expectations, be what these wise men (virtually canonised by our profession) proclaim it to be, so that the chasm between architecture and building continues to grow, then I do not see any other possibility than to secede. If one has to choose between building and architecture I will choose building. The task of a designer is to serve people and not worship architecture. Honesty is a characteristic of people, not of objects. Only someone fully in the power of hubris can be of the opinion that this choice means lowering the bar and giving up on ideals. **Timo Penttilä**

Supru

Timo Penttilän itselleen suunnittelema asunto, hirsimökki Sevettijärvellä Lapissa. A log cabin Timo Penttilä designed for himself, in Sevettijärvi, Lapland.

1976

TIMO PENTTILÄ (1931–2011)

- » Timo Penttilä syntyi Tampereella, opiskeli arkkitehtuuria Teknillisessä korkeakoulussa Helsingissä ja valmistui arkkitehdiksi vuonna 1956. Hän työskenteli Aarne Ervin toimistossa kaksi vuotta, kunnes perusti oman toimiston vuonna 1959. Toisena osakkaana oli alkuvaiheessa Kari Virta. Myöhemmin osakkaina olivat Heikki Saarela, Kari Lind ja Sakari Tilanterä. Toimisto jatkoi toimintaansa vuoteen 1996 saakka.
- » Penttilä toimi Suomen Arkkitehtiliiton varapuheenjohtajana vuonna 1968. Suomen rakennustaiteen museon hallituksessa hän oli vuosina 1970–80, vuodesta 1976 alkaen puheenjohtajana.
- » Penttilä opetti arkkitehtuuria vierailevana professorina Kalifornian yliopistossa, Berkeleyssä vuosina 1968–69 ja professorina Wienin taideakatemiassa vuosina 1980–98.
- » Pitkäaikainen ystävä ja työtoveri, arkkitehti Kari Lind kertoo Penttilän viihtyneen eläkevuosinaan viinitilalla Casellosa, Toscanassa. Toinen hänelle tärkeä paikka oli Suprun erämaatilalla Lapissa, Sevettijärvellä. "Suprussa Timo vietti viime vuosinaan suurimman osan ajastaan", Lind kertoo ja jatkaa: "Timo ei koskaan perustanut perhettä, mutta hänellä oli hyvien ystävien muodostama turvaverkosto. Näin hänellä olikin itse asiassa monta perhettä, joiden parissa viihtyi. Yksin eläminen lähellä luontoa, sen tuottama vapauden ja rauhan tunne, oli Timolle tietoinen valinta."
- » Timo Penttilä was born in Tampere, studied architecture at Helsinki University of Technology, and qualified as an architect in 1956. He worked in Aarne Ervi's office for two years, until he founded his own office in 1959. His partner at the beginning was Kari Virta. Later, other partners were Heikki Saarela, Kari Lind and Sakari Tilanterä. The office continued operating until 1996.
- » Penttilä was Vice Chairman of the Finnish Association of Architects (SAFA) in 1968. He sat in the board of the Museum of Finnish Architecture between 1970 and 1980, and from 1976 as its chairman. He taught architecture as a visiting professor at the University of California at Berkeley in 1968–69 and as a professor at the Academy of Fine Arts in Vienna between 1980 and 1998.
- » His friend and colleague of many years, architect Kari Lind, tells how Penttilä enjoyed staying at his vineyard in Casello in Tuscany after his retirement. Another important place for him was the Supru wilderness farm in Sevettijärvi, Lapland. "Timo spent most of his time in his final years in Supru", Lind explains and continues: "Timo never started a family but he had a safety net formed of good friends. In this way he had, in fact, many families with whom he enjoyed spending time. Living alone close to nature, the feeling of freedom and peace that it brought, was for Timo a conscious choice."

TIMO PENTTILÄN KIRJOITUKSIA | TIMO PENTTILÄ'S WRITINGS

- » "60-luvun suomalainen arkkitehtuuri", *Arkkitehti* 8/1969
- » "Teoria ja traditio", *Arkkitehti* 5–6/1980
- » "Suomi rakentaa 6: Ympäristöopin ensimmäinen sato", *Arkkitehti* 2/1982
- » "Kokonaisvaltaisuus – teoria vai taikauskoo?", *Arkkitehti* 7/1982
- » "Demokratian monumentit", *Arkkitehti* 1/1983
- » "Yksinkertaistettua ja tiivistettyä", *Arkkitehti* 17/1985, julkaistu myös teoksessa Anni Vartola: *Kuolkoon suomalainen arkkitehtuuri*, Kustannusosakeyhtiö Avain, 2007.
- » "Arkkitehtuuriteoria on nykyaikana eräs järkevän rakentamisen pahimmista jarruista", *Arkkitehti* 1/1986, julkaistu myös teoksessa Vartola 2007.
- » *Timo Penttilä. Finnish Architecture*, Royal Institute of British Architects, London, exhibition 2.–18.12.1980, näyttelyluettelo | exhibition catalogue.